

Torsdagen den 18 februari

Kl. 14.30

*Ändring av den preliminära tidsplanen**Om väntetiderna för rättspsykiatrisk undersökning*

1 § Justerades protokollen för den 9 och 10 innevarande månad.

2 § Ändring av den preliminära tidsplanen

Anf 1 TALMANNEN:

Med ändring av den preliminära tidsplanen inställs det arbetsplenium som utsatts till torsdagen den 3 mars kl. 12.00. Sammanträdet nämnda dag och därmed frågestunden börjar kl. 14.30.

3 § Svar på fråga 1987/88:317 om väntetiderna för rättspsykiatrisk undersökning

Anf. 2 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig när missförhållandena när det gäller långa väntetider i vissa fall inom den rättspsykiatriska undersökningsverksamheten kommer att vara avhjälpta och lagens föreskrifter strikt tillämpade.

Det är riktigt att det har funnits problem inom den rättspsykiatriska verksamheten under senare år som i många fall medfört alltför lång väntan på rättspsykiatrisk undersökning. I anslutning till det arbete som pågår med att reformera lagstiftningen om den psykiatriska tvångsvården förbereds emellertid en organisationsförändring som bl. a. syftar till en närmare samordning mellan vård- och undersökningsverksamheterna. En proposition i ämnet beräknas kunna avlämnas till riksdagen våren 1988. Reformen syftar bl. a. till att skapa förutsättningar för att man långsiktigt skall kunna lösa problemen med de rättspsykiatriska undersökningarna.

Parallellt med dessa initiativ har en rad åtgärder vidtagits för att i ett kortare perspektiv avhjälpa berörda missförhållanden. Hösten 1986 utarbetade socialstyrelsen på regeringens uppdrag ett åtgärdsprogram som genomförts under år 1987. Statens förhandlingsnämnd har år 1987 på regeringens uppdrag träffat avtal med Östergötlands och Västerbottens läns landsting om en tidsbegränsad undersökningsverksamhet i syfte att minska kön av häktade.

De åtgärder som vidtagits har inte kunnat ge full effekt ännu. Betydande förbättringar har dock noterats.

Detta är dock inte tillräckligt. I årets budgetproposition har därför angetts att det krävs fortsatta insatser för att öka effektiviteten i verksamheten. Min bedömning är att det genom en ytterligare intensifiering av redan vidtagna åtgärder bör vara möjligt att uppnå en balanserad situation under kommande budgetår. Jag har för avsikt att noga följa utvecklingen för att avgöra vilken effekt insatserna har.

Anf. 3 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Enligt den statistik som föreligger om rättspsykiatriska undersökningar för 1987 har vissa förändringar skett i fråga om vänte- och undersökningstiderna. Väntetiderna i t. ex. Stockholm beräknas enligt socialstyrelsen vara 3–4 veckor, i Lund 4 veckor och i Umeå 6–7 veckor.

Om man studerar statistiken närmare visar det sig att undersökningstiderna varierar från 15–20 dagar upp till 132 dagar. Den totala vänte- och undersökningstiden uppgick i november förra året till 198 dagar i Lund och till 163 dagar i Stockholm. Detta gäller personer som befinner sig på fri fot.

Även för häktade var de sammanlagda vänte- och undersökningstiderna långa 1987 – i Stockholm 106 dagar i februari, 101 dagar i mars, 90 dagar i juni och 97 dagar i juli. I Lund var väntetiderna 66 dagar i april, i Göteborg 105 dagar i februari och 72 dagar i mars.

Statistiken anger också hur många per månad av de häktade som väntade på rättspsykiatrisk undersökning i mer än 6 veckor. I exempelvis januari 1987 var det 16, i februari 10, i mars 8, i juni 9 och i december 2 personer.

Som jag har framfört i min fråga finns det även extrema fall.

Det är mycket betänkligt att förhandlingarna mellan staten och landstinget ännu inte är avslutade. Det har varit fråga om en långhalning som inte är försvarlig.

Jag vill erinra om att socialutskottet, i anledning av en motion som jag och några andra motionärer väckte förra året, gjorde ett tillkännagivande om resurser för rättspsykiatriska undersökningar och huvudmannaskapet för verksamheten. Utskottet riktade stark kritik mot rådande förhållanden. Det är nu anledning att på nytt ta upp frågan. Jag tolkar socialministerns svar så att hon har förståelse för de synpunkter och den kritik som framförts.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1987/88:326 om de särskilda tillsynshemmen

Anf. 4 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att säkra tillgången till platser på de särskilda tillsynshemmen.

I samband med att kommunerna och landstingen övertog huvudmannaskapet för bl. a. hemmen för särskilt noggrann tillsyn av ungdomar, dvs. de

gamla ungdomsvårdsskolorna, genomfördes ett nytt statsbidragssystem. Merparten av statsbidraget till missbrukarvård m. m. går till kommunerna, men ungdomsvårdsskolorna får ett särskilt bidrag med 250 000 kr. per plats. Bidragssystemet gäller t. o. m. år 1989.

Jag kommer inom kort att föreslå regeringen att ge riksrevisionsverket i uppdrag att granska effekterna av bidragssystemet. Vidare skall socialstyrelsen årligen redovisa de förändringar som sker inom missbrukarvården och ungdomsvården. På grundval av bl. a. dessa underlag kommer en noggrann prövning av statsbidragssystemet att ske.

I januari i år gav regeringen socialstyrelsen ett uppdrag angående utvärdering av socialtjänstlagen. Ett av de områden som uttryckligen berörts i uppdraget är socialtjänstens insatser för barn och ungdom, särskilt vad gäller utsatta grupper. Uppdraget skall slutredovisas under år 1989.

Institutionernas roll behandlas också i den översyn av lagstiftningen om vård av unga som f. d. JO Tor Sverne har haft i uppdrag att genomföra. Betänkandet har nyligen remissbehandlats och bereds för närvarande i socialdepartementet.

Antalet platser har under åren 1985–1987 sjunkit från 510 till 489. En minskning med 21 platser kan knappast kallas en drastisk nedskärning.

Jag anser att hemmen för särskilt noggrann tillsyn spelar en mycket viktig roll inom ungdomsvården, och som jag redovisat kommer deras situation i en nära framtid att behandlas i olika sammanhang.

Anf. 5 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Jag får tacka socialministern för svaret.

Det finns många viktiga samhällsfrågor. Flera av dem gäller våra ungdomar, inkl. sådana ungdomar som råkat in i kriminalitet eller som befinner sig i farozonen, ofta till följd av drogmissbruk. Samhället har här ett ansvar att förebygga ungdomsbrottslighet och stoppa pågående kriminalitet. I första hand måste man inom socialvården vidta snabba åtgärder anpassade till behovet. Ytterst får det ske genom tvångsomhändertaganden på s. k. särskilda tillsynshem. I sista hand övergår ansvaret till kriminalvården.

När det gäller den aktuella problembilden kan man konstatera att dessa ungdomar har hamnat "mitt emellan". Inom socialvården vill man inte, inom kriminalvården kan man inte vidta åtgärder förrän den unge gått ner sig djupt och fyllt 18 år. Då tvingas kriminalvården att ingripa. Ansvaret för detta åvilar kommun, landsting och stat gemensamt. Kommunen vidtar inte effektiva åtgärder mot dessa ungdomar. Landstingen minskar antalet platser på tillsynshemmen. Staten fullföljer inte sin tillsynsuppgift. Läget blir alltmer akut. Behovet av omhändertagande ökar. Tillgången till platser minskar. Obalansen tilltar enligt min uppfattning.

Nu menar statsrådet att det inte sker någon drastisk minskning av antalet platser. Det är min bedömning att statsrådet underskattar problemet. Nedskärningarna har inte slutat. De pågår även under 1988. Det är tacknämligt att vi nu skall få en utvärdering. Men måste det dröja till kanske 1989 innan vi kan få något besked? Hur många ungdomar skall gå under dessförinnan?

Anf. 6 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det gäller först och främst att se på effekterna av det statsbidragssystem som vi har för närvarande, och det löper fram till 1989. Jag vill också påpeka att antalet institutioner har ökat från 19 till 21. Platsminskningen har alltså skett på de stora institutionerna, och det är väl en utveckling som vi kan välkomna.

Jag är medveten om det Tor Sverne har tagit upp i sin rapport, som nu behandlas inom socialdepartementet. Det finns vissa problem i fråga om specialisering osv. när det gäller den här verksamheten. Som jag har sagt i mitt svar kommer vi naturligtvis att se på de här frågorna sedan vi har fått det material och det underlag som kommer.

Anf. 7 BENGT HARDING OLSON (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis problem med statsbidraget och vem som skall vara huvudman för verksamheten, om det skall vara staten eller om huvudmannaskapet skall ligga kvar hos landstingen.

Men i botten handlar det inte om teknik utan om vad vi skall göra för dessa ungdomar, som har kommit på sned i vårt samhälle, och det är en djupt mänsklig fråga.

Tor Sverne har på ett förtjänstfullt sätt pekat på problemen, och jag tycker att åtgärder måste vidtas i större omfattning och i snabbare takt än vad som har antytts här. Jag hade hoppats att vi skulle kunna se något resultat redan under det här året. Om resultatet av Tor Svernes utredning går igenom ökas antalet tvångsomhändertaganden, men då finns det inte några platser att tillgå, och det vore en olycklig utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1987/88:347 om legitimationsbevis för pensionärer

Anf. 8 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Claes Rensfeldt har frågat mig om jag kommer att verka för att pensionärer, speciellt förtidspensionärer, automatiskt erhåller ett pensionsbevis i samband med att pensionen beviljas.

Särskilda pensionsbrev till dem som beviljats pension utdelades fram till år 1984. Riksförsäkringsverket beslöt då av flera skäl att slopa dessa pensionsbrev. För det första ansågs pensionsbreven obehövliga; för de flesta pensionärer var pensionsbeslutet tillräckligt. För det andra visade erfarenheten att vissa, framför allt förtidspensionärer, inte ville bli påmind om sin status som förtidspensionärer och om olika typer av rabatter på tåg etc. som de på grund av sitt handikapp inte kunde utnyttja. För det tredje medförde utsändandet av pensionsbrev en inte obetydlig kostnad för den allmänna försäkringen. Eftersom intresset för pensionsbreven var begränsat ansågs kostnaden inte stå i rimlig proportion till behovet.

Mot bakgrund av de skäl som anfördes för att slopa pensionsbreven och det faktum att den som önskar få ett bevis på sin status som pensionär kan få detta på ett enkelt sätt hos försäkringskassan är jag inte beredd att verka för

något automatiskt utsändande av pensionsbevis i samband med att en pension beviljas.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

*Om avdragsrätt för
vissa försäkrings-
avgifter*

Anf. 9 CLAES RENSFELDT (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga, även om jag hade hoppats på ett mer positivt svar för många, främst förtidspensionärer, som jag tog upp i min fråga.

Bakgrunden till denna kanske bagatellartade fråga är att det för många, speciellt förtidspensionärer, upplevs som ett besvärande förhållande att man inte enkelt kan visa att man är pensionär. Det lär finnas ca 390 000 förtidspensionärer i landet. Alla dessa måste varje år begära ett bevis från sin lokala försäkringskassa, om de har behov av det. En del lokalkontor dras in, och många, speciellt i glesbygd, har långt till sitt kontor. Försäkringskassepersonal omtalar också att många pensionärer ställer sig undrande inför dagens ordning.

Detta förfarande med intygsskrivning innebär också en extra arbetsbelastning för personalen på försäkringskassorna. Många pensionärer anser det vara något av ett ingrepp i den personliga integriteten att behöva uppvisa besked om att pension har beviljats, eftersom det av detta besked också framgår hur hög, eller låg, pensionen är. För många är risken att de kanske går miste om sina reserabatter eller andra förmåner.

I denna plastkortens och datans tidsålder borde det vara en mycket enkel och inte alltför kostnadskrävande åtgärd att förse samtliga pensionärer med ett legitimationskort eller annat automatiskt utskickat bevis på att vederbörande är pensionär av något slag.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1987/88:348 om avdragsrätt för vissa försäkringsavgifter

Anf. 10 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Sonja Rembo har frågat mig om jag avser att föreslå införande av avdragsrätt för försäkringsavgifter i syfte att skapa rättvisa mellan dem som har kollektiva hemförsäkringar finansierade av arbetsgivaren och dem som inte har motsvarande förmån.

Avgifter för hemförsäkring är en personlig levnadskostnad och därför inte avdragsgilla. Det är inte aktuellt att införa en avdragsrätt för sådana kostnader.

Anf. 11 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret – det är naturligtvis det logiska svaret på min fråga.

Att jag ändå tog upp den här frågan på det sätt jag gjorde, beror på att jag ville belysa ännu en av de absurda konsekvenserna av regeringens olycksaliga beslut att medge fackliga och andra organisationer rätt att för sina medlemmars räkning teckna kollektiv hemförsäkring med enbart reservationsrätt.

I en del fall förekommer det att försäkringen betalas av den fackliga klubben på arbetsplatsen men finansieras av arbetsgivaren via det administrationsbidrag som fackklubben förhandlar sig till och som till större eller mindre del tas ur det lokala löneutrymmet. Kostnaden är i dessa fall avdragsgill vid beskattningen av arbetsgivaren.

Fackets medlemmar får i dessa fall i realiteten en skattefri löneförmån som inte kommer andra försäkringstagare till del.

De som av olika skäl inte önskar tillhöra försäkringen brukar i sådana fall inte kunna räkna med någon restitution av den avgift som de ju indirekt bidrar till. De måste alltså vara med och finansiera andras hemförsäkringar. Dessutom har de inte motsvarande skatteförmån.

Detta är emellertid bara en av många oacceptabla effekter av de kollektiva hemförsäkringarna såsom de har kommit att utnyttjas. Andra effekter är den uppenbara risken för dubbelförsäkring och snedvridning av försäkringsmarknaden till följd av att upphandling inte sker.

Jag vill därför ställa en följdfråga: Avser finansministern att ta upp frågan om de kollektiva hemförsäkringarna till omprövning i syfte att undanröja de uppenbara negativa effekterna och orättvisorna mellan olika kategorier försäkringstagare som vidlåder de nuvarande försäkringarna?

Anf. 12 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Svaret på frågan är nej.

Anf. 13 SONJA REMBO (m):

Herr talman! Jag vill ställa ytterligare en följdfråga till finansministern. Näringsfrihetsombudsmannen har i en skrivelse till regeringen medgivit hur svårt det är att följa upp utvecklingen på det här området, vilket NO tillsammans med försäkringsinspektionen har fått i uppdrag att göra. Man får nämligen icke någon medverkan från de fackliga organisationerna. Vilken åtgärd har finansministern vidtagit med anledning av NO:s brev?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1987/88:341 om de regionala TV-sändningarna i Södermanland

Anf. 14 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Kjell Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att riksdagsbeslutet om regional TV-bevakning skall kunna fullföljas för Södermanlands del.

Riksdagen anvisade förra våren medel för att invånarna i Södermanlands län skall få tillgång till ett och samma regional-TV-program (prop. 1986/87:100, bil. 10, KrU 11, rskr. 197). Därmed följde riksdagen de förslag som televerket och Sveriges Radio AB lagt fram för regeringen efter en av riksdagen beställd utredning.

För Sveriges Televisions del innebar medelsanvisningen att en underredaktion kan etableras i Eskilstuna. Därmed kan de norra och västra delarna

av länet bevakas programmässigt.

För televerkets del innebar riksdagsbeslutet dels att en större sändare placeras i Västerås TV-station under budgetåret 1987/88, dels att länkförbindelser för programinsamling och programöverföring byggs under innevarande och nästa budgetår.

Enligt vad jag har inhämtat från televerket beräknas sändningarna från Västeråssändaren kunna starta i slutet av februari i år, vilket i förhållande till verkets ursprungliga planer innebär en mindre försening. Sveriges Televisions programproduktion i Eskilstuna kommer att starta i början av hösten.

Anf. 15 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Göransson för svaret.

I den proposition som 1978 signerades av Jan-Erik Wikström förslogs en utbyggnad av de regionala nyhetsprogrammen till att omfatta hela landet. Detta skulle vara klart det första halvåret 1986. Som en regel uttalades också att gränserna mellan regional-TV-områden endast undantagsvis borde bryta någon länsgräns.

I den proposition där avtalet mellan staten och Sveriges Radio förlängdes för femårsperioden 1986–1992 uttryckte sig Bengt Göransson mycket vagt och kortfattat och sköt problemet ifrån sig. Jag själv fann skrivningen helt oacceptabel. Även kulturutskottet fann anledning att förtydliga, och utskottet underströk att den tidigare principregeln borde gälla och att man måste se till att ställa resurser till förfogande. När riksdagen så klart lagt fast detta kunde man ju tro att den här frågan skulle ha fått sin lösning. Den uppfattningen får man också när man tar del av statsrådets svar.

Faktum är emellertid att Sveriges Radio inte ställt några medel till förfogande för att bygga upp en rejäl redaktion i Eskilstuna. Man räknar med att en reporter skall kunna placeras där för de medel som är anvisade. Man lär dessutom inte få tillräckliga medel för att kunna ha ett kamerateam på platsen. En sådan bevakning är vi naturligtvis inte betjänta av i Södermanland – vi vill självfallet ha en ordentlig bevakning. Dessutom blir det en fördröjning. Den sändare som är uppbyggd kan tas i bruk i februari, men någon redaktion kommer över huvud taget inte att byggas ut förrän under andra halvåret i år och då i denna ytterst lilla skala. Dessutom är det fortfarande så att en mängd orter på östsidan av Sverige inte kommer att kunna se Östnytt, när den nya sändaren tas i bruk.

Anf. 16 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig bara påpeka att det som vi har diskuterat och haft anledning att här redovisa är investeringskostnader och investeringsförutsättningar. Det är Sveriges Television som svarar för driftkostnader, och inom radioföretagen tar man ställning till fördelningen av driftmedel. Detta är, efter vad jag vet, föremål för behandling just nu. Denna interna fördelning inom TV-företagen är inte något som regeringen eller riksdagen tar ställning till.

Anf. 17 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag tycker att vi genom statsrådet Göranssons slapphet har fått en underlig situation. Riksdagen har klart uttalat att Södermanland skall bevakas från ett ställe och att det skall byggas upp resurser så att detta kan ske. Det är regeringen som skall verkställa detta beslut, men kulturministern skjuter nu problemet ifrån sig och säger att Sveriges Radio får anvisa medel. Hur skall det gå till? Om Sveriges Radio anvisar medel så att man bara kan ha en enda reporter, får man ju den s. k. Gotlandsmodellen; man har en reporter på Gotland och måste låna över ett kamerateam från Norrköping, när man vill göra något program. Är detta en lösning som kan accepteras? Är det inte kulturministern som skall se till att man får erforderliga redaktionsresurser?

Anf. 18 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Enligt riksdagsbeslutet är det Sveriges Radio som skall svara för fördelningen av kostnader för driften av den här typen av sändningar. Eftersom jag tycker att detta är en ganska riktig princip får jag väl finna mig i att Kjell Johansson betraktar mig som en slapp kulturminister därför att jag inte vill etablera mig som privat TV-chef i Eskilstuna. Jag har emellertid inte för avsikt att ta på mig den uppgiften och skaffa en egen liten sändare för att slippa anklagelsen för att vara slapp.

Anf. 19 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! En egen liten sändare kanske vore på sin plats, för i Mariefred kommer vi inte att kunna se sändningarna. Mariefred är en av de orter där man inte kommer att kunna se Östnytt i fortsättningen – och det var just detta som utskottet invände emot. Utskottet sade att resultatet inte blir tillfredsställande med denna ordning. Utskottet tryckte faktiskt i sin skrivning på att man borde se till att det ursprungliga beslutet fullföljdes, och att också medel skulle ställas till förfogande.

Det är inte bara jag som är kritisk. Det är inte underligt om landshövdingen i Södermanlands län, som ju är gammal parlamentariker, talar om en anmälan till konstitutionsutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1987/88:342 om hemspråksundervisningen

Anf. 20 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Larz Johansson har frågat invandrarministern om han anser att förslaget i årets budgetproposition om förläggning av hemspråksundervisningen utanför ordinarie timplan står i överensstämmelse med de övergripande målen för den svenska invandrapolitiken. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt skolförordningen får hemspråksundervisningen antingen ersätta deltagande i motsvarande omfattning i fria aktiviteter eller förläggas till annan icke timplanebunden tid under skoldagen eller ersätta undervisningen

av motsvarande omfattning i ett eller flera ämnen på timplanen.

Mitt uttalande i årets budgetproposition innebär en rekommendation att vid schemalaggningsen så långt möjligt förlägga hemspråksundervisningen så att undervisningen i andra ämnen inte går förlorad. Också invandrarelever har rätt till det antal lektioner i olika ämnen som framgår av timplanen.

Härigenom blir det också lättare att skapa en lugnare skoldag och ett bättre arbetsklimat för elever och lärare inom den sammanhållna klassen. Lärarens uppgift att skapa en god studiemiljö är ofta mycket svår. Om eleverna i klassen ofta är frånvarande från den ordinarie undervisningen för att delta i annan undervisning blir uppgiften än svårare. Det är därför som man lokalt bör försöka organisera undervisningen så att klassen är samlad i så stor utsträckning som möjligt. Jag har svårt att förstå hur denna, i mina ögon självklara, uppfattning skulle kunna anses strida mot de övergripande målen för svensk invandringspolitik. Tvärtom innebär den ju ett värnande av också invandrarbarnens rätt till kunskap.

Anf. 21 TALMANNEN:

Då Larz Johansson är förhindrad att närvara medger jag att Pär Granstedt får motta svaret.

Anf. 22 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret på Larz Johanssons fråga. Larz Johansson hade ställt sin fråga till invandrarministern, och det var i och för sig inte gjort av en slump, utan han ansåg att det var angeläget att få frågan belyst från invandrapolitisk synpunkt. Nu blev det ändå skolministern som svarade. Å andra sidan är det inte heller Larz Johansson som tar emot svaret; det här blir alltså så att säga en debatt genom ombud. Larz Johansson och skolministern har dessutom diskuterat frågan under den allmänpolitiska debatten.

Anledningen till att Larz Johansson ställde frågan till invandrarministern var, som sagt, att han ville få den belyst inte som en skolpolitisk fråga utan som en invandrapolitisk fråga. Det är kanske betecknande att skolministern i sitt svar inte heller behandlar frågan ur invandrapolitisk synvinkel, utan mera som en fråga om hur man organiserar skolarbetet så väl som möjligt.

Denna fråga har emellertid en invandrapolitisk räckvidd. Vi har slagit fast att målet för vår invandrapolitik skall vara att främja valfrihet, främja rättvisa och jämlikhet. Hemspråksundervisningen innefattar de absolut viktigaste ämnena för många invandrargrupper, i synnerhet för dem som är svaga i svenska språket. Det är i denna undervisning de får lära sig sitt modersmål, det är där de får lära känna många av förhållandena i sitt hemland, och det är också där som de får mycket stöd för att kunna följa med i undervisningen i svenska.

Om man på ett så markerat sätt som skolministern har gjort säger att det här skall ligga vid sidan om den ordinarie timplanen, innebär det dels att det många gånger blir svårare för eleverna att delta i hemspråksundervisningen, dels att man inte jämför denna med annan undervisning. Det är detta som är bakgrunden till frågeställningen och till mycket av den indignation som det här uttalandet har väckt.

Anf. 23 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Svaret var faktiskt ett svar på frågan. Jag redovisade varför det inte strider mot invandrarpolitikens principer att rekommendera att invandrarbarn också skall få mer än varannan timme i exempelvis fysik.

Språk- och kulturarvsutredningen tog upp detta problem i sitt betänkande. På ett sätt är det lustigt att det är Pär Granstedt som tar emot svaret och inte Larz Johansson. Jag kanske kan få erinra Pär Granstedt om – eftersom jag förstår att han inte kommer ihåg det – vad han sade på denna punkt 1985. Då reserverade sig nämligen Pär Granstedt och sade att det var otillfredsställande att nuvarande regler ofta förutsatte att invandrarleverna måste välja bort andra ämnen och gick miste om undervisning som deras svenskspråkiga kamrater fick. Han reserverade sig till förmån för att man skulle ha frivillig hemspråksundervisning utanför schemat – vilket jag inte har föreslagit. Jag har föreslagit att man skall schemalägga sådan undervisning. Han reserverade sig för och hade t. o. m. i en motion förslag om lördagsskolor. Det är ju fullkomligt häpnadsväckande att han tre år senare kommer och gör detta till en stor principfråga och säger att det strider mot alla principer! Vad är det som har fått Pär Granstedt att så radikalt vända om och tycka att det som var största nytta 1985 i dag skulle strida mot invandrapolitiska principer?

Jag har i det förslag som jag har lagt för regeringens räkning försökt tillgodose de önskemål som har redovisats från föräldrar, att deras barn skall få ett hyggligt schema så att de får del av alla de kunskaper skolan ger. Det gäller att anpassa sig till de praktiska förutsättningarna, att där det är möjligt lägga undervisningen utanför ordinarie timplan: på tid för fria aktiviteter, på tillvalstimmar på högstadiet – det finns en rad lösningar. Vi måste se till att våra barn får ett riktigt schema.

Anf. 24 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att man också som politiker lär av en fördjupad erfarenhet. Jag skall framtid erkänna, Bengt Göransson, att ju mer kunskap jag har skaffat mig om hemspråksundervisningens roll för de här eleverna, desto mer har jag fått klart för mig vikten av att denna undervisning är en integrerad del av skoldagen och att man också skall ha möjlighet att använda timplanebunden tid för denna undervisning.

Det märkliga är – och det glömde naturligtvis Bengt Göransson att referera – att tidigare var det socialdemokraterna som ansåg att de ståndpunkter som jag redovisade var ohållbara. Vad som har hänt är att samtidigt som min insikt om hemspråksundervisningens betydelse har djupnat och jag har funnit att det faktiskt är viktigt att den är en integrerad del av undervisningen, har Bengt Göransson och socialdemokraterna gått åt det motsatta hållet och kommit fram till att detta är någonting som man kan lägga på marginalen av skoldagen, på ett sätt som kommer att skapa stora svårigheter. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 25 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag förstår att Pär Granstedt har svårt att hålla reda på mina uppfattningar, eftersom han har misslyckats med att hålla ordning på sina

egna. Jag refererar i årets budgetproposition till det som jag uttalade i 1985 års budgetproposition. Jag understryker vad jag den gången sade och upprepar att det är viktigt att man beaktar det som då framhölls. Exakt samma uppfattning som jag hade då har jag också nu.

Jag hävdar att det är viktigt att hemspråksundervisningen utgör en integrerad del av annan undervisning. Hemspråksundervisningen är icke vilket utbytesämne som helst. Det är viktigt att hemspråksundervisningen får en egen position på invandrarbarnens schema, så att de känner att den undervisningen fyller sin funktion i det gemensamma schemat. Vad är det för ämnen som man annars generellt kan säga skall lyftas bort? Är det fysik som invandrarbarnen skall ha varannan timme av?

Anf. 26 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Om nu Bengt Göransson egentligen inte är ute efter någon förändring – alltså om det som Bengt Göransson velat åstadkomma genom sitt sätt att uttrycka sig när det gäller budgetpropositionen bara är ett uttryck för viljan att markera en kontinuitet på detta område – är det bara att beklaga att Bengt Göranssons uttalande har misstolkats så grundligt, och då inte bara av mig utan också av ett mycket stort antal av dem som är aktiva inom Skolsverige.

Bengt Göranssons uttalande har alltså skapat en väldigt stor oro, inte minst bland invandrarlärare och inom stora invandrargrupper. Om det sista uttalandet skall tolkas så, att det här egentligen bara handlar om att man skall fortsätta att låta det vara som det har varit, är det ett bra klargörande och kanske också en värdefull slutsats av den här debatten.

Anf. 27 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Uttalandet i budgetpropositionen är inte ett uttryck för en önskan om att man skall fortsätta att låta det vara som det har varit – dvs. att man på alltför många håll och i alltför stor utsträckning har låtit undervisningen i skolan splittras. Det kan gälla den lärare på mellanstadiet i en invandrantät kommun i Stockholmsområdet som misslyckats med att samla hela sin klass under mer än 20 minuter på en hel vecka. Vetskapen om att sådant förekommer måste faktiskt leda till att man föreslår en något ändrad schemaindelning.

Beträffande mitt uttalande, som i långa stycken har misstolkats – jag vet att så är fallet – vill jag säga att det är Larz Johansson och numera också Pär Granstedt som är skuld till det hela.

Anf. 28 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! När det gäller viljan att försöka undvika alltför extrema avarter tror jag inte att det behövs råda några delade meningar.

Sedan är det nog så, att t. ex. invandrarlärare, Sveriges lärarförbund och stora invandrargrupper har uppfattat Bengt Göranssons uttalande som ett stöd för den linje som en del skolledare har förespråkats och som företräts här i riksdagen av framför allt moderaterna. Om det bara handlar om att undvika de mest extrema avarterna, vill jag än en gång säga att det är fråga om ett värdefullt klargörande. Uppriktigt sagt tror jag att Larz Johansson och jag

tillmäts litet väl stor betydelse i debatten, om man tror att den mycket vanliga tolkningen av innebörden av Bengt Göranssons uttalande enbart beror på oss. Jag tror att tolkningen i någon mån beror på det sätt som Bengt Göransson uttrycker sig på i budgetpropositionen.

Om alltsammans är ett missförstånd, tycker jag att både Bengt Göransson och jag skall vara glada om det genom en sådan här debatt går att klara ut hur det egentligen förhåller sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1987/88:356 om Skånska Teatern

Anf. 29 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margareta Mörck har frågat mig om jag, efter mitt besök nyligen hos Skånska Teatern i Landskrona, avser att vidta några åtgärder för att rädda teatergruppen från nedläggning.

Statens kulturråd fördelar det statliga stödet till yrkesverksamma fria teatergrupper. Enligt vad jag inhämtat från kulturrådet har Skånska Teatern tilldelats 1,9 milj. kr. i statligt bidrag för innevarande budgetår, vilket innebär en ökning av gruppens bidrag med 400 000 kr., eller drygt 21 % i förhållande till föregående budgetår. Ingen fri teatergrupp har tidigare fått ett så högt bidrag.

Statens kulturråd kommer inom kort att göra en preliminär fördelning av stödet till de fria teatergrupperna för budgetåret 1988/89. Därvid kommer självfallet även nivån på bidraget till Skånska Teatern att diskuteras.

Några ytterligare initiativ från min sida kommer inte att tas i denna fråga.

Anf. 30 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Göransson för svaret.

Skånska Teaterns 15-åriga verksamhet är slut i och med denna säsong. Flera av medlemmarna är redan uppsagda. Endast de som är sysselsatta med gruppens sista uppsättningar arbetar ännu en tid.

Skånska Teatern faller med flaggan i topp. Att denna sista spelsäsong – under pressen av ekonomiska problem – ändå sätta upp ytterligare två kritikerrosade föreställningar och spela dem för fulla hus måste anses vara en prestation, som bara den är värd en belöning.

Det har stått klart sedan länge att kulturrådet inte tänker rädda teatern. Ändå hoppades många att kulturministerns besök i Landskrona skulle innebära en utfästelse om hjälp till fortsatt verksamhet. Men kulturministern kom – tyvärr – tomhänt till Landskrona, tydligen enbart för att kräva de skånska kommunerna på besked om bidrag. Besvikelsen är stor hos teaterns medlemmar och dess vänner.

Det var inte så många kommuner som kom till träffen med kulturministern. Det kanske berodde på att de inbjöds med kort varsel – en vecka – eller på att de inte kunde lova några pengar, med anledning av det tveksamma i att kommuner fattar beslut om bidrag till verksamheter i andra kommuner. Däremot är det många kommuner som redan köper föreställningar eller

subventionerar bussresor till Landskrona. Landstinget har fördubblat sitt anslag till teatern i år, och Landskrona kommun har under många år tagit väl hand om gruppen.

Trots detta och trots statens bidrag – det högsta som någon fri grupp får – saknas medel för att gruppen skall kunna fortsätta. Staten har en gång tagit på sig huvudansvaret för de fria grupperna, och därför måste det vara ett statligt ansvar att rädda också denna grupp.

I budgetpropositionen föreslås ett anslag till kulturrådets disposition. Kan det möjligen användas för att rädda Skånska Teatern?

Anf. 31 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Den sammankomst som jag deltog i förra måndagen i Landskrona tillkom därför att jag hade bett att få möjlighet att träffa företrädare för de skånska kommunerna. Jag kom inte tomhänt, Margareta Mörck, utan jag hade med mig en motion av alla folkpartistiska riksdagsledamöter i Skåne, med Margareta Mörck som första namn, och en motion av alla moderata ledamöter i Skåne. Med denna oerhörda uppskattning av Skånska Teatern bland riksdagens folkpartister och moderater som bakgrund tänkte jag att ett sammanträde med kommunerna kanske skulle bli hoppfullt och ge resultat. Därför åkte jag till Landskrona, i tron att ni i någon mån var förankrade i era kommuner.

Staten har inte tagit ansvar för teatergrupper enligt de premisser på vilka stöd till Skånska Teatern nu diskuteras. Ni argumenterar inte för Skånska Teatern som den fria gruppen utan säger att det, just därför att den är en fri grupp som har denna unika förankring i Skåne och egentligen fullgör regionalteaterns funktioner, finns anledning att förutsätta att kommunerna skall vara med och lämna bidrag. Problemet att vi av formella skäl inte kan lämna bidraget direkt går att lösa. Jag vet att flera kommuner i landet har klarat tekniken att ge bidrag till en golfbana även om den råkar ligga i en annan kommun. Kanske också en teatergrupp kan betraktas som en golfbana någon gång.

Anf. 32 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! Detta är trots allt en kommunal fråga, så hur mycket riksdagsmännen än agerar är det ändå kommunerna som har bestämmanderätten, genom den kommunala självständigheten. Men kommunen har relativt små kulturanslag. Kulturen sitter trångt i många kommuner, oavsett partifärg. Just därför måste det ytterst vara ett statligt ansvar att stödja denna övergripande kulturverksamhet som har svårt att klara sig enbart på kommunal välvilja.

Diskussionerna kring Skånska Teatern har väckt ett stort intresse även hos de kommuner som i dag verkar ointresserade, och detta kan leda till ett nytt engagemang, även om det tar litet tid. Kan man då inte tänka sig att staten kortsiktigt håller gruppen under armarna? Jag är medveten om att det på lång sikt måste till något annat, kanske en ny bidragskonstruktion.

Anf. 33 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Efter att ha mött några av Skånekommunernas företrädare vid mötet förra måndagen och konstaterat att ett stort antal hade förhinder, har jag en viss förståelse för att Margareta Mörck och andra folkpartistiska riksdagsledamöter samt de skånska moderata riksdagsledamöterna sätter större tillit till en socialdemokratisk kulturminister än till de företrädare i kommunstyrelsen som deras egna partier har hemma i Skånekommunerna.

Anf. 34 MARGARETA MÖRCK (fp):

Herr talman! När man en gång inrättade stödet till de fria grupperna var det staten som tog ansvaret. När det nu gäller en av de bästa fria grupperna i Sverige skall dess verksamhet inte enbart bero på om de skånska kommunerna kan ställa upp eller ej. Bengt Göransson och jag har tidigare varit överens om att Skånska Teatern är en av de bästa grupperna i Sverige i dag.

År 1982 var Skånska Teatern i kris förra gången. Då räddades den genom en statlig insats. Vad var annorlunda då, mer än att vi hade en folkpartistisk kulturminister?

Anf. 35 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Mycket kort: Det hela skall självfallet inte bara bero på de skånska kommunerna. Jag hade hoppats att företrädarna för de skånska kommunerna skulle tycka att det i någon mån kunde bero på dem om Skånska Teatern skulle räddas.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:344 om översyn av datalagen

Anf. 36 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Kurt Ove Johansson har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en allmän översyn av datalagen.

Som Kurt Ove Johansson har berört förutsattes redan vid tillkomsten av datalagen år 1973 att den inom en ganska snar framtid kunde behöva ändras och kompletteras. Både i propositionen (prop. 1973:33) och konstitutionsutskottets betänkande (KU 1973:19) gjordes uttalanden av denna innebörd. Lagen var ju ett förstlingsverk inom sitt område. Ett antal ändringar har även gjorts under åren därefter. De flesta bygger på förslag från datalagstiftningskommittén (DALK), som tillsattes år 1976 och som bl. a. hade i uppdrag att göra en allmän översyn av datalagen.

DALK avslutade emellertid sitt arbete år 1984 utan att översynen resulterade i något slutbetänkande. Samma år tillsatte regeringen data- och offentlighetskommittén (DOK) för att utreda frågor som huvudsakligen gäller offentlighetsprincipens tillämpning på ADB-upptagningar. Också datalagen berörs av utredningsuppdraget. DOK:s arbete har lett till att vissa ändringar gjorts i datalagen, men det är inte slutfört i den delen.

Behovet av en allmän översyn av datalagen har under senare tid framhållits i olika sammanhang. Datainspektionen har alldeles nyligen pekat på behovet

av en sådan översyn. Datainspektionen anser emellertid att det är av värde om saken får anstå något. Erfarenheterna från det utvecklingsarbete som nu pågår hos datainspektionen skulle då kunna vägas in vid utformningen av direktiven till en utredning. Datainspektionen räknar med att redovisa sina synpunkter före årets slut.

Datalagen behöver ses över. Innan jag tar initiativ till en översyn vill jag emellertid avvaktä DOK:s slutbetänkande. Detta skall enligt planerna överlämnas i sommar. Innehållet kan påverka omfattningen av översynen. Det kan också vara motiverat att invänta datainspektionens synpunkter.

Anf. 37 KURT OVE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Den fortgående datoriseringen i samhället leder till att allt fler personregister inrättas. Jag konstaterar med tillfredsställelse att det är regeringens ambition på kort och lång sikt att värna om den personliga integriteten. Det måste alltid finnas en personlig fredad sektor dit datorernas förmåga att lagra uppgifter aldrig når.

Tiden börjar bli mogen för en total översyn av datalagen. Det är bra att justitieministern understryker just detta i sitt svar. Framför allt bör det nuvarande tillståndssystemet ses över och sanktionssystemet omprövas. Datalagen behöver också ses över med tanke på den tekniska utvecklingen.

Det är också viktigt att närmare utreda på vilket sätt integrerade datasystem påverkar integriteten och arbetsituationen på våra arbetsplatser. Från USA har rapporterats, bl. a. i en kongressrapport och i bilarbetarnas förbundstidning, om mycket graverande kränkningar av den personliga integriteten. En liknande utveckling sker i Sverige. Många fackliga organisationer har uttalat oro just för detta. Jag utgår ifrån att justitieministern i sina fortsatta överväganden också kommer att beakta denna problematik. Om så sker fullföljs en god socialdemokratisk tradition på detta område.

Herr talman! Jag är mycket nöjd med justitieministerns svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1987/88:346 om allmänna spaningsregistret

Anf. 38 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Göran Ericsson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder så att endast uppgifter som har spaningsvärde förs in i polisens allmänna spaningsregister, ASP. Bakgrunden till frågan är att det, enligt Göran Ericsson, i registret förs in också uppgifter om butikstölder och liknande brott. oavsett om uppgiften har något spaningsvärde eller inte.

Polisens allmänna spaningsregister bör ta sikte på uppgifter om den mera allvarliga brottsligheten. Enligt gällande föreskrifter är det också så att en uppgift om brottsmisstanke får föras in i ASP bara om uppgiften har särskild betydelse för brottsspaning. Registrering i ASP skall inte ske slentrianmässigt. Det skall i varje enskilt fall göras en bedömning av om uppgiften har ett särskilt spaningsvärde eller inte. De uppgifter som finns i registret gäller

också huvudsakligen våldsbrott och allvarigare egendomsbrott.

Enligt föreskrifterna skall en uppgift som tagits in i ASP utgå när misstanke om brott inte längre föreligger. De uppgifter som finns beträffande en misstänkt person tas också bort om det inte kommer till någon ny uppgift inom 18 månader från den senaste uppgiften. Undantag görs för vissa mycket allvarliga brott.

Det sker stickprovvis kontroll av att de uppgifter som tillförts registret verkligen är sådana att de skall finnas där.

De regler som nu finns motsvarar såvitt jag förstår de önskemål Göran Ericsson fört fram i sin fråga.

Anf. 39 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det var ett positivt och innehållsrikt svar.

Som justitieministern sade motsvarar reglerna mina önskemål i det här sammanhanget. Vi är båda nöjda med svaret, men jag är inte nöjd med verkligheten. Det borde vara så här, men det är inte riktigt så. Det händer ofta i samhället att folk hoppar över skaklarna. Man kanske inte kan motstå frestelsen att i ett varuhus plocka med sig en eller annan pryl. Det gäller ungdom, som kanske i oförstånd och tillsammans med kamrater vågar göra dumdristiga saker. Det sker kanske en gång i deras liv, kanske två.

De registreras. Det är ett faktum, herr talman, att de registreras. Det borde vara på det sätt som justitieministern sade, nämligen att det är allvarliga brott som skall registreras. Det är brott som har stort spaningsvärde och där registreringen för framtiden kan bidra till inringningen av olika typer av brottsligor.

Jag tror att vi som politiker måste ta en debatt om det här och föra den litet då och då, öppet och rakt på sak. På det sättet ger vi trygghet åt medborgarna. Det är en otrygghet att inte veta om man står i ett register eller i ett annat. Man kan undra: Har jag blivit registrerad för det här brottet eller har jag inte? Hur många register står jag i?

Rättstryggheten kräver att vi har register med den klara och distinkta instruktion som justitieministern här läste upp. Jag ber än en gång att få tacka för svaret på frågan.

Anf. 40 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Om en person som en eller eventuellt två gånger blivit tagen för butikssnatteri hamnar i polisens allmänna spaningsregister sker det emot de föreskrifter som för närvarande gäller. Att man inte helt kan utesluta butikssnatterier beror på att det tyvärr finns ligor som ägnar sig åt omfattande, upprepade och nästan ständigt pågående snatterier, och det är mycket allvarigare än de snatterier som Göran Ericsson talade om.

Det kommer i framtiden att bli mycket lättare för oss att kontrollera att föreskrifterna följs. För någon vecka sedan remitterade regeringen till lagrådet ett förslag som kommer som proposition till riksdagen om ytterligare några veckor och som just handlar om ändringar i kriminal- och polisregisterlagarna. Vi föreslår i lagrådsremissen en skärpning av den paragraf som reglerar vad som får registreras i polisregister.

För närvarande skall registreringen begränsas till uppgifter som polisen *behöver* för att kunna förebygga och uppdaga brott samt fullgöra sin verksamhet i övrigt. Enligt remissen skall endast uppgifter som *är nödvändiga* för polisens verksamhet få registreras. Det blir alltså en skärpning av lagstiftningen, och det blir då i fortsättningen lättare för oss att kontrollera att föreskrifterna följs.

I övrigt skulle jag vilja säga att det finns mycket i kriminal- och polisregisterfrågorna som vi behöver se över, men den tekniska utvecklingen fortgår, och därför kan vi inte göra alla förändringar på en gång utan måste avvakta beslut om vilka system vi skall införa i framtiden.

Anf. 41 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Låt mig tacka för det utförliga kompletterande svaret.

Jag tror liksom justitieministern att vi måste vara noggranna: Vi får ta i, vi får skärpa tonen, och vi får ständigt se över detta. Tack än en gång!

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1987/88:331 om viss försöksverksamhet vid Högländsskolan i Stockholm

Anf. 42 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen är beredd att ställa resurser till förfogande för att möjliggöra en försöksverksamhet med en förenad grundskola och gymnasieskola vid Högländsskolan i Stockholm.

Rent principiellt finns det i dag inget hinder för kommunerna att organisera reguljära vertikala skolor inom grundskolan och lokalmässig även med gymnasieskolan. Enligt min mening har också kommunerna stor frihet att utforma skolorganisationen inom de ramar som statsbidragsreglerna nu ger.

Regeringen har i dag avgjort en ansökan från skolstyrelsen i Stockholm om försöksverksamhet med en vertikal och språkinriktad Högländsskola, vilken Pär Granstedt åberopar. Jag anser att en allmän utgångspunkt för försöksverksamhet bör vara att försök i sig skall ha ett nationellt värde. Det av skolstyrelsen föreslagna försöket innebär bl. a. att eleverna skulle få ett ökat antal veckotimmar i skolan. För t.ex. eleverna på N-linjen skulle en nettoökning av skolarbetsveckan ske med 6,5–7,5 veckotimmar avsedda för språk. Vidare skulle ett minskat antal veckotimmar inom ämnena samhällskunskap, fysik, kemi och biologi ytterligare tillföras språkämnena. Försöksverksamheten har avstyrkts av såväl SÖ som länskolnämnden i Stockholms län. Jag delar SÖ:s och länskolnämndens uppfattning att en utökning av elevernas skolarbetsvecka inte skall ske. Bl. a. detta är skälet till att beslutet innebär avslag i den del den avser utökning av resurser.

Hur Stockholms stad organiserar sin skola inom ramen för gällande bestämmelser är emellertid en intern kommunal angelägenhet, varför regeringen i denna del inte vidtagit någon åtgärd.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

Om viss försöksverksamhet vid Höglandsskolan i Stockholm

Anf. 43 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Det är på skolområdet liksom på andra områden bra att låta tusen blommor blomma, och det är viktigt att olika pedagogiska och organisatoriska lösningar får prövas inom skolväsendet. För Höglandsskolan har skisserats en modell innefattande en integrering av grundskola och gymnasieskola och med den språkinriktning som beskrivs i svaret. Såvitt jag kan bedöma borde det finnas ett nationellt intresse av att detta prövas. Jag tycker att det är rimligt att man då också godtar prov som inkluderar ett ökat antal veckotimmar. Försöksverksamheter är ju till just för att man skall vinna erfarenheter, och försöksverksamheten på Höglandsskolan skulle vända sig till elever som är beredda att gå in under dessa villkor.

Skolstyrelsen i Stockholm har nu såvitt jag förstår beslutat att gå vidare med denna försöksverksamhet, men det är väl osäkert om den kan genomföras fullt ut efter det negativa beslut från regeringens sida som utbildningsministern här redovisar. Staten borde kunna skapa förutsättningar för genomförande av ett sådant här försök, och därför är regeringens beslut, som i varje fall försvårar genomförandet av försöksverksamheten, beklagligt. Förhoppningsvis kommer den ändå till stånd genom ökade kommunala insatser, men det återstår att se.

Anf. 44 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Man hör ofta att det finns för många linjer på gymnasieskolan. På den teoretiska delen av gymnasiet har vi fem olika linjer. På naturvetenskaplig linje finns det nu möjlighet att läsa engelska och ytterligare ett främmande språk under alla tre åren. Under det tredje året kan man möjligen välja bort ett av språken. Skulle en elev vilja läsa tre språk, kan eleven få göra det om han väljer utökad studiekurs. Den som är mycket intresserad av språkstudier hänvisas till de humanistiska linjerna, där man normalt läser tre språk.

Jag vill också säga att det är svårt att rekrytera elever till den naturvetenskapliga linjen på grund av de tunga ämnena, dvs. språken samt matematik, fysik och kemi. Det är en linje där elevantalet minskar. Vi önskar inte ytterligare förlänga studietiderna inom den.

Anf. 45 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Allt det som utbildningsministern säger här är naturligtvis sant, men det gäller för gymnasieskolan som generell skolform. Det är i det sammanhanget som det är relevant att diskutera om vi har för många eller för få linjer och vilka tillvalsmöjligheter som finns. Här handlar det om en specifik försöksverksamhet, inte om något som skulle genomföras i landet i dess helhet. Den skulle bedrivas vid en viss skola för att man härigenom skulle vinna erfarenheter som man kan ha nytta av i det allmänna utvecklingsarbetet i gymnasieskolan.

Regeringen har inte visat något intresse av att stödja denna typ av försöksverksamhet, och det är synd. Jag tycker att det hade varit värdefullt att få sådana här erfarenheter i det fortsatta utvecklingsarbetet. Jag hoppas att det ändå skall bli möjligt att genomföra så mycket som möjligt av

intentionerna beträffande Höglandsskolan, trots regeringens negativa beslut.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

Överläggningen var härmed avslutad.

Om högutbildade invandrades arbetsmöjligheter

13 § Svar på fråga 1987/88:350 om högutbildade invandrades arbetsmöjligheter

Anf. 46 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka initiativ regeringen är beredd att ta för att säkerställa att högutbildade invandrare med minsta möjliga krångel kan nyttiggöra sin utbildning i Sverige.

På initiativ av regeringen har inom universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) påbörjats en verksamhet med värdering av utländsk högre utbildning. Därvid erhåller den studerande ett intyg där den utländska utbildningen jämförs med motsvarande svensk utbildning. Denna verksamhet har genomgått en mycket positiv utveckling och uppskattas mycket av såväl de sökande som av arbetsmarknaden.

Regeringen har därför i årets budgetproposition framlagt förslag som innebär att verksamheten i fortsättningen finansieras inom UHÄ:s reguljära anslag och inte som nu av mera tillfälliga medel. Enligt min mening kan verksamheten därmed bedrivas i tillräcklig omfattning i förhållande till efterfrågan, som för närvarande är mycket stor. Jag kommer naturligtvis i framtida budgetarbeten att ta hänsyn till det behov som kommer att finnas.

Även om det, som jag nyss sade, finns en stor uppskattning av verksamheten hos presumtiva arbetsgivare, finns det naturligtvis mycket att göra när det gäller att få utländska examina accepterade. Detta kan bara i begränsad omfattning påverkas av regeringen, eftersom en stor del av problemen sannolikt ligger utanför den offentliga sektorn. Det finns därför goda skäl för oss alla att samverka när det gäller att förändra inställning till att anställa såväl flyktingar som andra invandrare i Sverige.

Anf. 47 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret även på denna fråga. Jag tycker att jag kan utläsa en positiv inställning till att försöka underlätta så mycket som möjligt för högutbildade invandrare att kunna utnyttja sin utbildning på ett adekvat sätt i Sverige. Men jag tror att vi kan vara ense om att det är verkligen mycket som återstår att göra här. Det finns mycket stora grupper invandrare i Sverige med mycket god utbildning som sysslar med helt andra saker än det de är utbildade för, trots att det föreligger behov i Sverige.

Jag känner naturligtvis till det evalueringsarbete som genomförs i UHÄ:s regi, och jag nämnde det i min fråga. Men här handlar det också om att i övrigt försöka undanröja olika typer av byråkratiska hinder.

Bakgrunden till min fråga, det skall jag inte förneka, är en tidningsartikel. Där beskriver en invandrare som har medicinsk utbildning den oerhörda byråkrati som hon stötte på när hon ville arbeta i sjukvården. Hon hade svårt

att få sin tidigare utbildning accepterad och hade också svårt att få komplettera sin utbildning så att hon skulle få den kompetens som efterfrågades i Sverige.

Det gäller naturligtvis att fortsätta att bedriva evalueringsarbetet med all kraft, så att det så snart som möjligt blir ett heltäckande resultat, men det gäller också att se till att det finns kompletteringsmöjligheter och att så litet krångel och byråkrati som möjligt lägger hinder i vägen.

De välutbildade invandrarna är en väldigt stor resurs. Det är viktigt för Sverige, liksom för dem själva, att vi tar till vara den resursen på ett riktigt sätt.

Anf. 48 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Även om det inte råder några meningsskiljaktigheter mellan Pär Granstedt och mig vill jag nämna, beträffande utländska sjuksköterskors situation, att vi anser att vårdpersonalen, av hänsyn till patienterna, skall kunna tala svenska något så när. Därför måste alla utländska sjuksköterskor gå igenom ett språkprov i medicinsk svenska. Det ges två gånger per år. De sökande får förbereda sig på det sätt de önskar.

Därefter har de att genomgå ett medicinskt kunskapsprov. De får reda på vilken kurslitteratur som gäller. De proven ordnas också två gånger per år. Därutöver krävs det två månaders praktik i sluten vård och två veckor i primärvård. Sedan har man ytterligare en kortare kurs på tre veckor. Allt detta kan klaras på ett halvår om det går bra. I vissa fall kan det dock ta längre tid om det passar den sökande.

Anf. 49 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag inser att vi givetvis måste ha prov och tester. Vi måste veta att personalen är kompetent. Jag bara konstaterar att i varje fall den aktuella personens erfarenhet var att processen drog ut mycket långt på tiden, och det var mycket svårt att få klara besked och många gånger var det svårt att få den utbildning som krävdes.

Det är möjligt att det var ett olyckligt exempel, men jag har fått indikationer på att många faktiskt upplever en hel del svårigheter och hinder.

Jag noterar ändå den positiva inställning som utbildningsministern har, och jag hoppas att det kommer att vara en fortsatt strävan att försöka göra den här hanteringen så enkel, smidig och byråkratisk som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:351 om lokaliseringen av kustbevakningsverket

Anf. 50 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Pär Granstedt har med anledning av att kustbevakningskommittén föreslagit att det nya kustbevakningsverket skall förläggas till Stockholmsområdet frågat mig om regeringen avser att inför sitt slutliga ställningstagande pröva också andra alternativ som t. ex. Norrtälje.

Mitt svar till Pär Granstedt är att regeringen kommer att bedöma samtliga aktuella kommuners lämplighet som lokaliseringsort, inkl. Norrtälje.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

*Om villkoren för er-
hållande av svenskt
medborgarskap*

Anf. 51 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min fråga. Försvarsministern har namn om sig att vissa gånger vara något kortfattad i sina svar. Ibland kan det vara en förtjänst. Det här var precis det svar jag ville ha och jag vill alltså tacka för det.

Får jag bara skicka med som ett ord på vägen att det är viktigt att se till att den offentliga verksamheten inte sväller alltför kraftigt i Stockholmsregionen. Det tror jag att vi är ense om. En av de främsta drivkrafterna till en alltför snabb storstadstillväxt är att administrationen växer kraftigt här i Stockholmsområdet.

Det borde vara naturligt att lägga kustbevakningsverket något så när i anslutning till den kust verket skall bevaka. Då är Norrtälje ett ganska bra alternativ. Det finns således anledning för regeringen – trots de litet slentrianmässiga slutsatser utredningen kommit fram till – att pröva andra alternativ, inte minst Norrtälje.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1987/88:353 om villkoren för erhållande av svenskt medborgarskap

Anf. 52 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till att även andra än framgångsrika idrottsmän beviljas medborgarskap snabbare än vad som är praxis.

I 6 § lagen (1950:382) om svenskt medborgarskap anges de villkor som skall vara uppfyllda för att en person skall kunna tas upp till svensk medborgare.

I samma paragraf anges också de möjligheter som finns att – i vissa fall – göra undantag från de villkor som normalt krävs.

Undantag från uppställda villkor görs regelmässigt för den som är gift med svensk medborgare, för den som tidigare har varit svensk medborgare och för politiska flyktingar. Vidare kan undantag göras om det anses medföra gagn för riket att en person tas upp till svensk medborgare eller om det med hänsyn till sökandens förhållanden föreligger särskilda skäl att bevilja svenskt medborgarskap.

Med stöd av denna undantagsbestämmelse har under årens lopp sökande tagits upp till svenska medborgare även om hemvistvillkoret inte till fullo har varit uppfyllt. I enstaka fall har detta gällt framgångsrika idrottsmän men även andra kategorier t. ex. framstående forskare och vetenskapsmän.

Som svar på Sten Anderssons i Malmö fråga vill jag säga att nuvarande lagstiftning alltså medger undantag från huvudregeln, och undantag kommer även i fortsättningen att kunna göras i de fall det finns särskilda skäl till detta.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

*Om behandlingen av
flyktingar som misstänks
för terrorism*

Anf. 53 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Bakgrunden till den här frågan är att jag, efter att ha tagit kontakt med UD, fått beskedet att en utomnordisk flykting i normalfallet skall ha vistats i Sverige fyra år för att kunna bli svensk medborgare. Här talar statsrådet om att "hemvistvillkoret inte till fullo har varit uppfyllt". Den person som aktualiserar den här frågan är en tjeckisk simmare, som inte varit i Sverige mer än två år. Det är knappast "till fullo", eftersom han bara har varit här halva den tid som krävs i normalfallet.

Jag tycker att det är litet egendomligt att den lilla personen, som varken har meriter från idrottsbanan eller är vetenskapsman eller forskare, får vänta sina fyra år, medan kändisen, som kanske Sverige i andra sammanhang kan ha nytta av, har möjlighet att betydligt snabbare bli svensk medborgare.

Nu skall man kanske inte, herr talman, skämta om så allvarliga saker. Men vi behöver ju ibland nya svenska framgångar på sportens område. En del andra svenskar, som är födda i Sverige och som har gjort en mycket framgångsrik karriär utomlands, brukar fly härifrån, framför allt av skatte-skäl. Jag kan förstå att man ibland vill kompensera detta genom att ta hit andra människor.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1987/88:354 om behandlingen av flyktingar som misstänks för terrorism

Anf. 54 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist har mot bakgrund av de föreskrifter om inskränkningar i rörelsefriheten för nio kurder som meddelades av regeringen år 1984 frågat om justitieministern ämnar vidta några åtgärder för att åstadkomma en förändring av deras situation. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Så sent som den 30 oktober 1987 besvarade jag i riksdagen med anledning av en interpellation en liknande fråga om de inskränkningar i utlänningars rörelsefrihet inom landet som kan föreskrivas med stöd av terroristlagstiftningen. Jag framhöll då att det är närmast självklart att staten har möjligheter att kontrollera sådana personer som misstänks för att förbereda terroristhandlingar här. Jag nämnde också att det givetvis kan diskuteras om de regler som gäller denna kontroll är de bästa och innebär en rimlig avvägning av motstridiga intressen.

Vid samma tillfälle framhöll jag att den parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme behandlar frågor av denna art och att jag av den anledningen inte ville ta ställning till eventuella förändringar i terroristbestämmelserna innan kommissionens arbete ligger klart. Arbetet beräknas vara färdigt före sommaren.

Jag vill i sammanhanget nämna att den utredning om översyn av utlänningslagstiftningen som jag efter regeringens bemyndigande tillsatte förra året nu har lämnat sitt slutbetänkande (SOU 1988:1). I betänkandet

föreslås bl. a. att terroristbestämmelserna i utlänningslagen bryts ut och slås samman med bestämmelserna i den s. k. spaningslagen. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Slutligen: Om Oswald Söderqvists fråga gäller vad som i fortsättningen skall ske i fråga om bedömningen av de nio personer som för närvarande är underkastade vissa föreskrifter med stöd av terroristlagstiftningen, vill jag bara erinra om följande.

Regeringen har för de nu aktuella personerna meddelat beslut om utvisning. Besluten har dock inte kunnat verkställas på grund av s. k. politiska verkställighetshinder. Utvisningsbesluten kan omprövas på begäran av den enskilde eller på initiativ av regeringen när det finns skäl för det. Regeringen har flera gånger prövat ansökningar beträffande de nu aktuella personerna men har hittills inte funnit att skäl föreligger för att upphäva besluten. Regeringen har dock i några fall lättat på meddelade föreskrifter.

Anf. 55 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret på min fråga och beklagar samtidigt att invandrarministern har fått den här frågan på halsen. Det är nämligen fel bord. Detta är ingen flykting- eller invandrarfråga utan en rättvise- och justitiefråga. Därför borde enligt min mening justitieministern ha svarat på min fråga. Detta har ingenting med invandrar- eller flyktingpolitik att göra.

Bakgrunden känner vi alla väl till. Därför går jag direkt in på den sista delen av svaret, som ju är det intressanta och det min fråga handlade om. Jag har nämligen frågat vad regeringen – justitieministern och i det här fallet naturligtvis också invandrarministern, eftersom det är han som svarar på frågan – tänker göra för att avlägsna denna skamfläck från det svenska rättsväsendet. De nio kurderna stämplades som terrorister långt före mordet på Olof Palme. Så den parlamentariska kommissionen har ingenting med detta att göra. De var alltså stämplade som terrorister och hade fått kommunarrest innan mordet på Palme begicks. Bakgrunden är i stället mordet på kurden Enver Ata vid Stora torget i Uppsala och så småningom på kurden Cetkün Günger i Medborgarhuset i Stockholm.

Jag skall än en gång påminna kammaren om – jag har gjort det åtskilliga gånger – att länsåklagaren i Uppsala lade ner åtalet när det gäller Uppsalamordet. Det fanns inget samband mellan det och någon terroristorganisation. Därefter kom säpo in i bilden och fick det hela i gång. Här har det skett ett rättsövergrepp. Dessa personer och deras advokater har inte fått ta del av anklagelserna och handlingarna, och de har inte fått veta vad de är anklagade för. Sverige får kritik från bl. a. den internationella juristkommissionen, Amnesty och flyktingkommissarien. Hur länge skall detta pågå, och vad tänker regeringen göra för att det skall bli en rättvis behandling av dessa människor?

Anf. 56 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Oswald Söderqvist talar här om skamfläck. Den beteckningen får Oswald Söderqvist själv stå för. Besluten har fattats med stöd av gällande lagstiftning. Ärendena har också varit föremål för granskning av

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

*Om kommunala flyk-
tingcentra*

konstitutionsutskottet. Beträffande den sammanblandning med mordet på Olof Palme som Oswald Söderqvist påtalar gör han faktiskt själv denna koppling i sin fråga.

Sakläget är, som jag redovisade, sådant att den kommission som arbetar med ärendet faktiskt har intresserat sig för terroristbestämmelserna och frågan i vilken utsträckning dessa är effektiva med tanke på deras syfte. Då är det rimligt att avvakta kommissionens arbete innan vi tar ställning till om bestämmelserna skall ändras.

För övrigt vill jag, med anledning av vad Oswald Söderqvist sade om rätten att ta del av materialet i ett sådant här ärende, återge vad konstitutionsutskottet skrev i sitt betänkande 1984/85:35 när utskottet hade uppe dessa frågor. I normalfallet skall alltså den presumtive terroristen ha rätt att ta del av allt material som kan åberopas mot honom. Men handlingarna får inte lämnas ut ens till parter "om det med hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift inte röjs. Även i dessa fall skall emellertid myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller, i den mån det behövs för att man skall kunna ta tillvara sin rätt och det kan ske utan allvarlig fara för det intresse som sekretessen skall skydda."

Konstitutionsutskottet har inte haft några erinringar mot handläggningen av detta ärende 1984.

Anf. 57 OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Visst är detta en skamfläck, invandrarministern. Men jag står faktiskt gärna själv för denna teckning och beklagar att regeringen och dess representanter inte inser att det verkligen är en skamfläck för Sverige internationellt och väcker allt större uppmärksamhet. Vi är i varje fall hittills faktiskt den enda stat i Västeuropa som har behandlat folk på detta sätt. Så man kan vara oense om bedömningen och beskrivningen av fallet.

Det är klart att mordet på Olof Palme hör till bilden. När mordet begicks var det första som den inkompetente spaningsledaren Holmér gjorde att kasta sig över dessa kurder. Sedan fick han sitta där med skammen, därför att det visade sig att det inte fanns hållbara bevis. Detta kan vi ta upp i ett annat sammanhang. Regeringen var också här mycket flat, lät det hela fortgå alltför länge och tillät rättsövergrepp.

Jag är ledsen att invandrarministern och regeringen inte är villiga att vidta några åtgärder för att rätta till situationen, utan att vi fortfarande skall ha nio personer som får sitta i kommunarrest och inte har rätt att få sitt fall bedömt och inte heller får veta vad de anklagas för.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1987/88:357 om kommunala flyktingcentra

Anf. 58 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Maria Leissner har bett mig att redovisa regeringens inställning till invandrarverkets förslag om kommunala flyktingcentra.

Jag är medveten om att bostadsbristen är ett stort problem som kan utgöra ett hinder för kommunerna att ta emot fler flyktingar. Invandrarverkets förslag till kommunala mottagningscentra är ett försök att tillfälligt lösa bostadsproblemet och att skynda på placeringen av flyktingar i kommunerna. Jag inser att det behövs tillfälliga lösningar på bostadsproblemet under en övergångstid. Jag avser att föreslå regeringen att ge invandrarverket i uppdrag att bedriva en begränsad försöksverksamhet med kommunala mottagningscentra under nästa budgetår. Invandrarverket utreder för närvarande hur en sådan försöksverksamhet mera konkret skall kunna utformas.

Ett genomgångsboende måste emellertid ske i acceptabla former. Även tillfälliga bostäder skall ha en hygglig standard. Det är också viktigt att slå fast att genomgångsbostäder aldrig får bli en permanent lösning på ett bostadsproblem. Det enda varaktiga botemedlet mot bostadsbristen är att bygga fler bostäder. Jag vill försäkra, Maria Leissner, att regeringens politik är inriktad på att stödja kommunerna i deras arbete med att ta fram fler bostäder. En sådan politik ökar också kommunernas möjligheter att ta emot flyktingar.

Anf. 59 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för svaret. Jag tycker att det var ett mycket tillfredsställande svar. Situationen är ju akut på flyktingförläggningarna. Svårigheterna att få ut flyktingar till kommunerna, på grund av bostadsbristen, gör att förläggningarna nu nästan bågvar trycket från ett ständigt växande antal asylsökande.

I dag finns det ca 9 100 personer på förläggningar. Det anländer nya asylsökande varje månad, till ett antal av bortåt 1 500. Det betyder att vi totalt för innevarande år kommer att få kanske 20 000 flyktingar eller asylsökande. Invandrarverket beräknar att detta leder till att vi mot slutet av året kanske har 15 000 asylsökande och flyktingar på förläggningar. Men mottagningskapaciteten var ju inte riktigt beräknad för så många.

Situationen är därför alarmerande, och någonting måste göras. I det läget har invandrarverket begärt att man skall sätta i gång en försöksverksamhet med kommunala flyktingcentra, med tillfälliga bostäder. Georg Andersson har tidigare redovisat en positiv inställning till den idén, och han aviserar dessutom nu att regeringen kommer att föreslå att invandrarverket skall få bedriva en sådan verksamhet. Det betyder att kommunerna får en hjälp som är klart betydande när det gäller att lösa bostadsproblemet.

Jag blev därför mycket bestört över att höra bostadsministern, som gjorde sig till representant för regeringen i Gävle i förra veckan, säga att regeringen tog avstånd från idén att ordna tillfälliga bostäder. Flyktingar skall inte bo i baracker, sade bostadsministern. Detta skulle omöjliggöra försöken att få ut flyktingarna snabbare till kommunerna. Därför är det tillfredsställande att invandrarministern i sitt svar slår fast att det behövs tillfälliga lösningar på bostadsproblemet under en övergångstid, och jag utgår ifrån att invandrarministern har redovisat en åsikt som även fortsättningsvis kommer att vara regeringens.

Anf. 60 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Att läget är besvärande är ingen nyhet för regeringen och inte heller för riksdagen. Vi har vid flera tillfällen diskuterat de här problemen.

Regeringens syn på tillfälliga mottagningscentra i kommunerna finns redovisad i budgetpropositionen. Vad jag har svarat i dag på den punkten utgörs i stort sett av ett citat från budgetpropositionen som presenterades i början av januari. Detta är ett uttryck för att vi menar att något ytterligare måste göras. Men det innebär inte att vi har varit överksamla under det gångna året. Ett intensivt arbete har pågått för att förstärka insatserna och stimulera kommunerna till ökade insatser.

När det gäller Maria Leissners påstående om vad Hans Gustafsson skulle ha sagt i ett tal i Gävle, vill jag bara påpeka att det råder fullständig enighet mellan Hans Gustafsson och mig i dessa frågor. Jag har noga tagit del av vad han har sagt, och det föreligger alltså inga meningsskiljaktigheter mellan oss.

Anf. 61 MARIA LEISSNER (fp):

Herr talman! Jag är naturligtvis tillfredsställd med att invandrarministern här säger att han och bostadsministern är eniga. Det har annars inte låtit som om de båda ministrarna har tillhört samma regering, när den ena ministern först säger att regeringen tar avstånd från tillfälliga flyktingbostäder, som baracker och paviljonger, och den andra ministern sedan säger att vi naturligtvis skall genomföra en försöksverksamhet förutsatt att det går att ordna i tillfredsställande former.

Jag är mycket tacksam över vad invandrarministern har sagt i dag. Jag tror att tillfälliga bostäder är en nödvändig lösning i en situation som i dag är mycket besvärlig. Det här borde gå att ordna i för flyktingarna fullt acceptabla former. De behöver verkligen den här typen av åtgärder.

Anf. 62 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Får jag för säkerhets skull göra ett förtydligande genom att säga att tillfälliga lösningar naturligtvis kan och måste tillgripas men att de inte får bli permanenta. Baracker och andra temporära arrangemang får inte göras permanenta. På den punkten är det mycket viktigt att göra markeringar, och det har också Hans Gustafsson gjort. Han har varnat för utvägen att tillgripa baracker som en permanent lösning på problemet. Men att göra detta såsom tillfälliga lösningar är självfallet ingen emot.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1987/88:87 till näringsutskottet

19 § Anmälades och bordlades

Proposition

1987/88:89 om begränsningar i vittnesplikten

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 16 februari

1987/88:188 av *Ulla Tillander* (c) till socialministern om obduktionsverksamheten:

En samlad och gemensam syn på människan, livet och människovärdet har en avgörande betydelse för sammanhållningen i en nation. Den medicinska utvecklingen leder ständigt till nya ställningstaganden där hävdvunna begrepp kan ställas på kant.

Det är viktigt att utvecklingen inte springer ifrån människors personliga känslor. Då äventyras perspektiven för de värderingar som styr sjukvården. Sådana exempel har vi kunnat se i debatten om aborter och om det nya dödsbegreppet. Liknande debatter kan vi se framför oss när det gäller bl. a. genteknik, fosterdiagnostik och befruktning utanför människokroppen.

Enligt min mening är det angeläget att alla ställningstaganden som tränger sig på grundas på samma människosyn. Det finns därför betydande risker med att fatta beslut i en fråga i taget utan att ställa besluten på en och samma etiska grund. Vårt samhälle vilar på en kristen och humanistisk människosyn. Det innebär att man i varje beslut måste sträva efter att slå vakt om varje individs integritet, grundtrygghet och rätt. Respekten för människan är avgörande. Under senare år har en rad utredningar arbetat med etiska frågor till följd av den medicinska utvecklingen. I vissa avseenden är det naturligt att också nå internationellt accepterade grundvalar för den medicinska utvecklingen.

Frågor som rör obduktioner har vid flera tillfällen behandlats i riksdagen. Regeringen har av ett enigt socialutskott uppmanats att se över antalet obduktioner och de anhörigas vilja i samband med obduktioner. Anledning till riksdagens begäran är det stora antalet obduktioner i Sverige, förhållandevis betydligt fler än i många andra länder.

Behandlingen av en död människas kropp får inte strida mot den integritet och respekt som anhöriga känner för den avlidne. Det system som nu råder tycks i allt för hög grad ge utrymme för godtycke.

Med anledning av vad som inträffat under den senaste tiden bör en utvärdering och översyn av nuvarande obduktionslag påskyndas med inriktningen att obduktioner skall företas restriktivt. Det finns sannolikt också behov av skärpta ansvarsregler för verksamheten.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till socialministern ställa följande fråga:

Vad ämnar regeringen göra för att garantera en etiskt korrekt obduktionsverksamhet?

1987/88:189 av *Hadar Cars* (fp) till utrikesministern om den politiska utvecklingen i Senegal:

Den 28 februari går de senegalesiska väljarna till val av såväl president som parlament. Åtminstone är det så tänkt. Valen i sig och det sätt på vilket de kommer att genomföras kan komma att få mycket stor betydelse för demokratins framtid i Afrika. En framtid som inte alls ter sig särskilt ljus för närvarande. Den alltmer påtagliga repressionen i Kenya och den nyligen genomförda övergången till enpartisystem i Zimbabwe markerar hur även det fåtal afrikanska stater med något som åtminstone liknat demokratiska politiska förhållanden kan förbli väldigt få.

Senegal är en av de stater som faktiskt sökt framstå som en demokrati i egentlig mening. Ingen statskupp har genomförts sedan självständigheten 1960. Sedan början av 1970-talet råder ett flerpartisystem som är garanterat i landets konstitution. Regelbundet återkommande val äger rum. En för afrikanska förhållanden frispråkig press finns.

Allt detta har bidragit till att i västvärlden ge Senegal ett rykte som en av de få demokratierna i Afrika. Till detta kommer naturligtvis att landet ända sedan självständigheten haft ovanligt problemfria relationer till västvärldens stora länder och särskilt då till den forna kolonialmakten Frankrike, som väl vårdar sina intressen och sitt inflytande i den "frankofona" världen.

En särskild roll för Senegals internationella anseende har naturligtvis landets förste president Leopold Sedar Senghor, som 1981 avgick och efterträddes av sin kronprins Abdou Diouf. Senghor som varit ledamot av den franska nationalförsamlingen och t. o. m. fransk regeringsledamot under den instabila fjärde republiken på 1950-talet, har varit garanten för goda förhållanden till den forna kolonialmakten. Som socialdemokrat står han dessutom de franska socialisterna mycket nära. Inte minst betydelsefullt har varit hans rykte som en av Afrikas stora poeter.

Men det finns också en baksida. Flerpartisystemet skapades av Senghor i början av 1970-talet för att passa in i den bild Senghor ville ge av landet. De tre oppositionspartier som då tillkom vid sidan av Senghors socialdemokratiska parti har fått mycket klart utformade och begränsade roller av Senghor. I valen såväl 1978 som 1983 har först Senghor och sedan Diouf fått drygt 80 % av rösterna. I valet till parlamentet vid samma tillfällen har majoritetsförhållandena blivit likartade. Den alltmer kritiska oppositionen hävdar att valresultaten bestämts i förväg.

När Diouf tillträdde presidentmakten 1981 sågs han av många som en ung, modern teknokrat. De politiska förhållandena tycks dock ha skärpts allteftersom. Journalister och chefredaktörer fångas för misshaglig kritik. Det största oppositionspartiet PDS och dess ledare Abdoulaye Wade har utsatts för allt hårdare repressalier. Diouf anklagar Wade för än det ena, än det andra. Ena dagen påstås Wade vara finansierad av Khadaffi – andra dagen av det Judiska världsförbundet!

Inför valen i februari är PDS det enda trovärdiga alternativet till Diouf. Oberoende opinionsundersökningar har visat att Wade skulle vinna över

Diouf i presidentvalet och att PDS kan få majoritet. Trycket hårdnar således på Diouf, som inte spar på krutet. Det finns kommentatorer som liknar Senegal vid Filippinerna för två år sedan omedelbart före Ferdinand Marcos fall. Andra befarar att liknelsen snarare skall komma att vara Haiti sedan det inställda valet i november 1987.

Redan vid valet 1983 anklagades regimen för omfattande valfusk. Valdeltagandet var mycket lågt och mycket lägre än 1978. Mot denna bakgrund har krav på internationella observatörer rests bl. a. av PDS och Abdoulaye Wade. Kravet har förkastats av Diouf som anklagar Wade för landsförräderi för att kravet rests. Liberala Internationalen, till vilken PDS hör, har ställt sig bakom kravet. Var Socialistinternationalen står i frågan är för mig okänt. Så sent som i oktober höll Socialistinternationalen sitt stora möte i Senegals huvudstad Dakar.

Med anledning av det som här anförts vill jag till utrikesministern ställa frågan hur regeringen ser på den demokratiska utvecklingen i Senegal.

den 18 februari

1987/88:190 av *Stina Gustavsson* (c) till socialministern om äldrevården genom anhöriga:

För många äldre är insatser från anhöriga, vänner och grannar ett självklart inslag i ett aktivt liv. Så länge man orkar vill många ställa upp. För samhället är denna inställning dessutom av avgörande betydelse – inte minst därför att det är nära nog omöjligt att ersätta det personliga engagemang och den omtanke som en anhörig kan erbjuda. För samhället är den besparing som uppkommer inte heller oväsentlig.

Den minskning av antalet sjukhemsplatser som pågår inom landstingen har till viss del kunnat ske genom att anhöriga tagit på sig ett större vårdnadsansvar. Införandet av s. k. växelvård vid sjukhemmen, där två vårdtagare delar på en plats, har vanligen möjliggjorts genom att anhöriga ställt upp under vistelsen i hemmet.

Den faktiska situationen är den att de flesta anhörigvårdare är i samma ålder som den vårdade och ofta över pensionsåldern. Inte sällan har dessa människor låg pension. Nu tycks läget för växelvårdspatienterna vara sådant att försäkringskassan övergått till att klassa t. ex. två makar som "stadigvarande" sammanboende. Folkpensionen utgår då med lägre belopp än tidigare när ersättningen uppbars enligt regeln för ensamstående. Enligt uppgift från försäkringskassan är beslutet helt i överensstämmelse med lagen.

Viljan att bistå och hjälpa sina närstående är ett positivt inslag i vården. Samhällets inställning borde vara att underlätta i stället för att försvåra för människor som gör en insats för anhöriga.

Avser statsrådet vidta sådana förändringar i pensionsreglerna att möjlighet till växelvård står till buds utan sänkt pension?

21 § Meddelande om frågor

Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 16 februari

1987/88:360 av *Filip Fridolfsson* (m) till kommunikationsministern om viss åtgärd för att minska biltrafiken i Stockholms innerstad:

Enligt uppgift i massmedia vill socialdemokraterna i Stockholm införa ett krav på att alla bilister i Stockholms innerstad skall tvingas köpa ett SL-kort. Man säger sig föreslå detta både för att begränsa bilismen och för att öka intäkterna till SL. Enligt samma källa säger sig socialdemokraterna i Stockholm vara medvetna om att förslaget är olagligt. Man säger sig dock veta att regeringen håller på att utreda en lagändring som skall göra områdesavgifter lagliga.

Mot denna bakgrund vill jag fråga kommunikationsministern:

Avser statsrådet, för det fall sådana avgifter icke skulle vara tillåtna enligt nuvarande lagstiftning, föreslå sådana lagändringar att den föreslagna åtgärden blir laglig?

den 17 februari

1987/88:361 av *Lars Ernestam* (fp) till jordbruksministern om handeln med utrotningshotade djur:

Världsnaturfonden har riktat kritik mot att olaglig handel med utrotningshotade djur fortfarande förekommer i Sverige och mot myndigheternas kontroll på detta område.

Avser jordbruksministern att vidta några åtgärder mot denna handel?

1987/88:362 av *Margareta Persson* (s) till statsrådet Georg Andersson om förfarandet vid beviljande av svenskt medborgarskap:

Att ändra sitt medborgarskap är för många människor en stor känslomässig upplevelse. Det är inget självklart steg att ansöka om svenskt medborgarskap, även om man bott i Sverige länge. När en utländsk medborgare sedan blir svensk medborgare erhåller han/hon endast ett enkelt byråkratiskt brev:

"Bevis om svenskt medborgarskap.
Statens invandrarverk upptar efter ansökan medborgaren i Italien Teresa Vallon Hulth 540304-1766 till svenskt medborgare.
Norrköping den 25 september 1987
Statens invandrarverk
Bo Lundberg, Peter Ulwan,
Kopia till polismyndigheten i Stockholm 9427-86,
Pastorsämbetet i Vantörs församling, Utan avgift."

Det svenska samhället borde på ett bättre sätt hälsa en ny medborgare välkommen, utan att det därför behövs stora ceremonier. Brevet kan vara

utfärdat på ett värdigare sätt, kanske det skall undertecknas av regeringen.
Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga statsrådet:

Är invandrarministern beredd att överväga åtgärder för att meddelandet om att man erhållit svenskt medborgarskap skall ske på ett värdigare sätt än för närvarande?

den 18 februari

1987/88:363 av Åke Gustavsson (s) till statsrådet Bengt K Å Johansson om en travbana i Jönköpingsregionen:

Hästsporten har under lång tid utvecklats i mycket positiv riktning. Trots detta har STC och ATG ännu ej mött detta ökande intresse med ett positivt ställningstagande till frågan om en ny travbana i landets mest befolkningstäta område som ännu ej har egen travbana, nämligen Jönköping.

Under våren skall förhandlingar ske mellan STC och regeringen om skattesatserna inom trav- och galoppsporten. Det ligger rimligen i regeringens intresse att också människor inom ett så befolkningstätt område som Jönköpingsregionen får tillgång till en travbana.

Mot denna bakgrund vill jag till statsrådet Bengt K Å Johansson framställa följande fråga:

Överväger statsrådet möjligheten att i samband med förhandlingarna med STC eller på annat sätt aktualisera frågan om rätten till en travbana för invånarna också inom Jönköpingsregionen?

1987/88:364 av Elisabeth Fleetwood (m) till finansministern om inlämnandet av självdeklarationer:

Vilka åtgärder avser finansministern vidta för att bereda skattebetalarna möjlighet att avlämna sina självdeklarationer på postkontoren – i därför avsedda deklarationsboxar?

1987/88:365 av Görel Bohlin (m) till kommunikationsministern om lokalisering av banverket till Södertälje:

Reaktionen på regeringens förslag att utlokalisera banverket till Borlänge är minst sagt häftig. Ingen av de oundgängliga experterna är enligt uppgift villig att flytta med. Utan denna expertis kan inte verket fungera på många år och än mindre genomföra det förändringsarbete som förväntas efter delningen från affärs-SJ.

En flyttning inom Stockholmsområdet kan däremot få positiva konsekvenser, dels genom att personalen blir kvar, dels genom att en viktig arbetsplats flyttas från centrum med positiva konsekvenser beträffande resandeströmmar och dels ur balanssynpunkt för Stockholmsregionen om en Södertörns-ort väljs.

Jag vill fråga kommunikationsministern om en lokalisering till exempelvis Södertälje inte borde kunna övervägas under rådande omständigheter.

Prot. 1987/88:71
18 februari 1988

1987/88:366 av Viola Claesson (vpk) till kommunikationsministern om
samhällets satsningar på barnens trafikmiljö:

Meddelande om frågor

Volvo har tagit initiativet till ett utbildningsprojekt om trafiksäkerhetsfrågor avsett för barn i grundskolan. Volvo betalar dessutom själva läromedelspaketet, som döpts till Vår väg. Trafiksäkerhetsverket, skolöverstyrelsen och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande har ställt sig bakom Volvos initiativ. De utformar det pedagogiska material som skall skickas ut till landets skolor.

Den ökande bilismen har begränsat barnens rörelsefrihet och utsätter dem för olycks- och hälsorisker. Utbildning och information räcker inte för att minska riskerna för barnen.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga kommunikationsministern:

Anser statsrådet att Volvos projektidéer skall vara styrande för samhällets satsningar på barnens trafikmiljö?

22 § Kammaren åtskildes kl. 16.02.

In fidem

OLOF MARCUSSON